

RE'SEN EMEKLİLİK KORKUSU SONA ERİYOR

Aydınlık Dergisi, 22 Eylül 2002

Yıldırım Koç

Türkiye'de kamu kesiminde çalışan işçilerin en önemli kaygısı ve hatta korkusu, istek-dışı veya zorunlu emekliliktir. Yanlış biçimde "re'sen emeklilik" denilen bu uygulama, kamu kesimindeki ücretlerin göreceli olarak yükselmesi sonrasında ortaya çıktı. 1987-88 yıllarında böyle bir sorun yoktu. Bu yıllarda kamu kesiminde ücretler o denli düşüktü ki, yaşlılık aylığı ile çalışıldığında alınan ücret arasında önemsiz bir fark kalıyordu. Bu nedenle, bu yıllarda yaşlılık aylığı almaya hak kazanan işçi hemen emekli olur, bir başka işte çalışarak yaşlılık aylığına destek sağlardı. 1991 toplu iş sözleşmelerinin ardından bu tablo değişti.

Ulusötesi sermaye ise, IMF aracılığıyla, kamu kesiminde işçi sayısını yıllardır azaltmaya çalışıyor. Son olarak 19 Haziran 2002 tarihinde IMF'ye verilen niyet mektubunda, kamu sektöründe rasyonelleşmeye gidileceği, bu amaçla 2002 yılı Ocak ayında 45.800 işçinin atıl durumda olduğu, bunların 12 bininin gönüllü olarak emekliye ayrıldığı belirtiliyor ve geri kalanları için de işten çıkarmanın da içinde yer aldığı alternatifler gündeme getiriliyordu.

Hükümetin 3 Aralık 2001 tarihinde yayımladığı tasarruf önlemleri genelgesinde de, emeklilik hakkını elde etmiş ve 50 yaşın üzerindeki işçilerin işten çıkarılacağı belirtiliyordu.

İşçiler arasında yanlış olarak "re'sen emeklilik" biçiminde nitelendirilen bu uygulama, 15 Mart 2002 tarihinden itibaren artık mümkün olmayacak.

İşçiler için "re'sen emeklilik" diye bir uygulama yoktur. İşçi, yaşlılık aylığı almaya hak kazandığında, iki biçimde davranabilir. Birinci seçenekte, işçi SSK'ya başvurur, yaşlılık aylığına hak kazandığını belgeletir; bu belgeyi işverenine verir ve işveren de işçinin kıdem tazminatını öder. İkinci seçenekte işçi, yaşlılık aylığına hak kazanmış olmakla birlikte, emeklilik için başvurmaz. İşveren, işçinin hizmet akdini İş Yasasının 13. maddesine göre fesheder; kıdem tazminatını ve ihbar süresinin ücretini öder. İşçiler arasında "re'sen emeklilik" diye nitelendirilen uygulama, işçinin kendi isteğiyle emeklilik için başvurması veya yaşlılık aylığına hak kazanan işçinin hizmet akdinin işveren tarafından feshedilmesidir.

9 Ağustos 2002 tarihinde kabul edilen 4773 sayılı Yasa ile işçinin hizmet akdinin feshinde geçerli bir neden aranmaktadır. Yaşlılık aylığına hak kazanmak veya işçinin yaşının ilerlemesi, Yasanın öngördüğü geçerli nedenler arasında yoktur. Yasaya göre, işçinin hizmet akdini feshetmek isteyen işveren, işçinin yeterliliğinden veya davranışlarından ya da işletmenin, işyerinin veya işin gereklerinden kaynaklanan geçerli bir neden ileri sürmek zorundadır.

Türkiye'de yıllardır kamu kesimi işçileri fiili bir iş güvencesinden yararlandı. İş güvencesi sorunu, özel sektör işçileriyle sınırlı kabul edildi. "Re'sen emeklilik" uygulaması da bir işten çıkarma olarak değil, emekliye sevk etme olarak yanlış biçimde algılandı. Dikkat edilmesi gereken nokta, 4773 sayılı İş Güvencesi Yasasının hizmet akdinin feshine ilişkin düzenlemelerinin 15 Mart 2003 tarihinden itibaren uygulanmasıyla birlikte, yaşlılık aylığına hak kazanmış işçinin kendisinin istememesi durumunda emekliye ayrılamayacağı. Böylece, IMF programları önemli bir darbe yemiş olacak.

İş Güvencesi Yasası, yanlış biçimde "re'sen emeklilik" denilen uygulamayı sona erdirecektir. Kamu kesimi işçilerinin bunun bilincinde olmasında büyük yarar var.